

Chatvraag en -antwoord Webinar Bodem in de Omgevingswet (deel 3: grondwatersanering) datum 09 juni 2020

Chat vraag:	Antwoord:
<p>Wat verandert er voor de nu Wbb-bevoegd gezag gemeente irt grondwatersaneringen. Gaat dit terug naar de Provincie? Wie is onder de Ow bevoegd gezag bij grondwatersanering</p>	<p>Voor overgangsrechtsituaties blijft BG Wbb het bevoegd gezag. Onder de omgevingswet kennen we geen saneringssystematiek meer zoals we die nu onder de Wbb kennen. Onder de Ow kennen we de mba saneren van het vaste deel van bodem dmv rijksregels. De gemeente is hiervoor bevoegd gezag. De gemeente bepaalt ook zelf wanneer er sprake moet zijn van de mba saneren op een locatie. Voor grondwatersanering geeft het rijk geen rijksregels mee. Decentrale overheden bepalen zelf wanneer en hoe grondwatersanering aan de orde is. Grondwatersanering kent niet 1 aangewezen bevoegd gezag. Kwaliteitsverbetering van grondwater kan aan de orde zijn bij verschillende activiteiten in de fysieke leefomgeving. Denk aan aanvullende regels op de mba saneren of aanvullende regels bij onttrekkingen van verontreinigd grondwater. Afhankelijk van waar die activiteit nader gereguleerd is, bepaalt wie het bevoegd gezag is. Dat kan dus zowel de gemeente, het waterschap als de provincie zijn. Als de regels in het omgevingsplan zijn opgenomen (al dan niet via instructieregels) is de gemeente hiervoor bevoegd gezag.</p>
<p>We hebben in onze gemeente gebiedsgericht grondwaterbeheer. Blijft dat onder de Wbb of komt dat in de Ow?</p>	<p>Overgangsrecht (Aanvullingswet bodem) regelt dat Ggb plannen vier jaar na inwerkingtreding van rechtswege worden aangemerkt als een (onverplicht) programma onder de Ow.</p>
<p>Heeft de intreding van de omgevingswet invloed op de mogelijkheden van een eventuele afkoop (bijvoorbeeld door Bodembeheer NL) van een grondwaterverontreiniging bij een lopende sanering. Blijft dit mogelijk na de inwerkingtreding van de Omgevingswet of zijn hier beperkingen denkbaar?</p>	<p>Afkoop (en publiekrechtelijke vrijwaring) is gekoppeld aan beschikte spoedlocaties. Voor locaties die beschikt zijn als ernst en spoed blijft de Wbb (en dus deze afkoopmogelijkheid) van toepassing. Gebiedsbeheerplannen worden 4 jaar na inwerkingtreding van de Omgevingswet automatisch omgezet in een vrijwillig programma. Vanaf dat moment is het niet meer mogelijk om voor spoedlocaties via opname in het gebiedsgericht beheerplan (dan een programma) een publiekrechtelijke vrijwaring op grond van de Wbb te verkrijgen.</p>
<p>Welke taken kunnen gemeenten en provincies uitzetten bij Omgevingsdiensten? Is de uitvoering van grondwatersanering ook opgenomen in het BTP?</p>	<p>In beginsel is in de Omgevingswet een basistakenpakket (BTP) opgenomen. Het BTP is gekoppeld aan de mba's uit hoofdstuk 3 van het Besluit activiteiten leefomgeving. Daarnaast maken gemeenten en provincies afspraken met omgevingsdiensten over zogenaamde plustaken. Grondwatersaneringen vallen in principe niet onder het BTP tenzij dit functioneel ondersteunend is met de mba saneren uit H3 Bal.</p>



Chat vraag:	Antwoord:
Op dit moment steunt het waterschap bij de beoordeling van een bronnering op de bodeminformatie van de omgevingsdienst vanuit Wbb bevoegd gezag. Hoe is informatiedeling onder de OW geborgd?	De toets obv art 28 lid 3 en 4 Wbb komt niet terug onder de Ow. Bij de beoordeling van wateractiviteiten (met name onttrekkingen van grondwater) moet het waterschap rekening houden met de gevolgen voor de grondwaterkwaliteit (en dus ook aanwezige grondwaterverontreinigingen). Waterschappen moeten daartoe in beginsel zelf een beoordelingskader te ontwikkelen, zij het dat via de bruidsschat voor wateronttrekkingsactiviteiten beoordelingsregels aan de waterschaps-verordening worden toegevoegd. Voor grondwateronttrekkingen die niet door het Rijk als vergunningplichtig aangemerkt zijn, kunnen waterschappen in de waterschapsverordening regels stellen ter voorkoming van (verspreiding van) verontreiniging van het grondwater. Dergelijke regels kunnen betrekking hebben op de beoordeling van het effect (al dan niet cumulatief) op een verontreinigingspluim die verplaatst of verspreid wordt. Informatie over verontreinigingspluimen is nu opgeslagen in lokale informatiesystemen. Dat blijft onder de Ow ook het geval. Overheden, waaronder de waterschappen, zullen hierover met elkaar (nieuwe) afspraken moeten maken.
Wat is de rol van de provincie? kunnen zij ook uitvoeringstaken op zich nemen?	Ja de provincie is strategisch grondwaterbeheerder. In dat kader stelt de provincie ook haar regionale waterprogramma vast. Als voor de uitvoering daarvan rechtstreeks werkende regels nodig zijn in de omgevingsverordening, dan is de provincie daar ook bevoegd gezag voor.
Provincie staat voor de keuze om te komen met instructieregels en/of rechtstreeks geldende regels. In hoeverre heeft de provincie de plicht om dit met gemeenten af te stemmen?	Art 2.2 van de Ow verlangt van de overheden dat ze elkaar betrekken daar waar dat nodig is. Dit artikel vervangt onder de Ow een groot aantal afstemmingsverplichtingen. Er is dus geen plicht opgenomen in de Ow, maar zeker als het gaat om instructieregels dan kan dat niet zonder enig overleg met andere bestuurslagen.
Kan je onder Ow de aanpak van de Circulaire Bodemsanering voor grondwater continueren?	Ja dat kan, maar dan zul je de Circulaire moeten ombouwen naar de Ow systematiek. Dus vertalen naar de instrumenten van de Omgevingswet. Welk Ow instrument je gebruikt is afhankelijk van de inhoud en beoogde doorwerking. Denk bijvoorbeeld aan regels voor burgers en bedrijven e/o toetsingskaders voor gemeente/waterschap en provincie.
Dient een grondwateronttrekking als 'sanering' beoordeelt te worden ?	In beginsel niet, maar de activiteit onttrekken van grondwater kan wel aanleiding zijn om kwaliteitsverbetering te verlangen. Dat moet dan wel volgen uit het decentrale instrumentarium. Hier wordt bewust instrumentarium genoemd omdat het waarschijnlijk een combinatie is van inzet van verschillende instrumenten onder de Ow, zoals programma's en omgevingsplan/verordeningen.



Chat vraag:	Antwoord:
<p>Het saneren van grondwater in het kader van bouwen is dus onderdeel van MBA saneren, ook al is het oogmerk het verbeteren van de grondwaterkwaliteit</p>	<p>In de meeste gevallen zal een sanering ter plaatse van een woningbouwlocatie voortkomen uit regels met betrekking tot het bouwen van een gebouw op een bodemgevoelige locatie. Oogmerk om te saneren tbv grondwaterkwaliteit moet, net als bij de mba saneren, moet blijken uit de decentrale regels. Maw wanneer is kwaliteitsverbetering gewenst. Vervolgens moet uitgewerkt worden hoe. Mocht echter sprake zijn van een locatie waar ook regels zijn opgenomen ten aanzien van het verbeteren van de grondwaterkwaliteit en het initiatief daar invloed op heeft kan het zijn dat op een locatie zowel sprake is van een bodemsanering als van een grondwatersanering. Los van het oogmerk is de mba saneren toepasbaar op mobiele stoffen. Dus door enkel de mba saneren toe te passen, kun je in sommige situaties bv minerale olie, best ver gaan in terugsaneerwaarde. Dit kan een overweging voor de provincie of gemeente zijn om op sommige locaties de optie 'afdekken' uit te zetten. Er is dan sprake van een bodemsanering met als bijvangst verbetering grondwaterkwaliteit.</p>
<p>Kan verspreiding van verontreiniging van grondwater naar oppervlaktewater worden toegestaan? wanneer en op grond waarvan?</p>	<p>Of natuurlijke verspreiding van verontreiniging richting het oppervlaktewater nog mogelijk is onder de Ow hangt af van de regels die door de waterbeheerder aan dat specifieke oppervlaktewater worden gesteld en de toestand van het oppervlaktewater. In algemene zin gelden Europese doelen vanuit de KRW die verwerkt worden in het regionaal waterprogramma en het waterbeheerprogramma.</p>
<p>Is een monitoring van een grondwaterverontreiniging nog op te leggen?</p>	<p>Hangt af van de aanleiding tot monitoring. Monitoring kan onderdeel zijn van een saneringsaanpak. Wanneer en hoe moet blijken uit de decentrale regels. De verwachting is dat er minder losstaande grondwatersaneringen zullen plaatsvinden onder de Ow dan dat we nu gewend zijn.</p>
<p>Hoe wordt voorkomen/getoetst dat een verontreiniging groter wordt door de bronnering?</p>	<p>Indien het ongewenst is dat verontreinigingen worden aangetrokken dan moet dat blijken uit decentrale regels en verwerkt worden tot een toetsingskader. Die toets vindt dan plaats bij de vergunningverlening/melding van de activiteit bronnering. In de meeste gevallen is het waterschap hiervoor bevoegd gezag. Dat toetsingskader (beoordelingsregels en invulling van de beoordelingsregels dmv beleidsregels) moet dus wel plaatsvinden. Daar hoort ook bij dat er afspraken moeten worden gemaakt over de raadpleegbaarheid van bodeminformatie.</p>



Chat vraag:	Antwoord:
Kan decentrale overheid ook regels opstellen om verspreiding van verontreinigd grondwater tegen te gaan los van een activiteit?	<p>Wanneer de convenantafspraken in 2020 zijn uitgevoerd, zijn alle bekende locaties met spoedeisende risico's van verspreiding via het grondwater gesaneerd of beheerst, dan wel beschikt. Het overgrote deel van deze locaties zal vallen onder het overgangsrecht van de Aanvullingswet bodem en blijft de Wbb hierop van toepassing.</p> <p>Het is juridisch mogelijk om verspreiding tegen te gaan door een verbod op verspreiding in te stellen. De vraag is echter of dergelijk verbod wenselijk, uitvoerbaar en handhaafbaar is.</p>
Als de provincie het belangrijk vindt dat de bronzone wordt gesaneerd. Regelt zij dat dan in de verordening of in het waterplan en hoe ligt dan de verhouding met gemeente en waterschap	<p>Uit het (water)programma moet blijken of een (verdergaande) bronzonesanering nodig is (beleid). Vervolgens moet de provincie bezien op welke wijze ze dat wil laten doorwerken. Zijn die locaties bekend en locatie specifiek, dan kan met maatwerkvoorschriften gewerkt worden. Maar de provincie kan ook kiezen voor algemene regels in de omgevingsverordening. Daarin heeft de provincie weer keuze om het zelf te regelen via de omgevingsverordening of via instructieregels die doorwerken naar het omgevingsplan/waterschapsverordening. Er zijn dus meer wegen die naar Rome leiden in het te gebruiken instrumentarium.</p>
Wat is de rol van het waterschap bij grondwatersaneringen?	<p>Waterschappen zullen met name een rol hebben bij de beoordeling van onttrekkingen. Het kwaliteitsaspect is daarbij een beoordelingscriterium. In sommige situaties kunnen onttrekkingen aanleiding geven tot verbetering van die grondwaterkwaliteit. De provincie kan met het oog op het verbeteren van de grondwaterkwaliteit werken met instructieregels die doorwerken naar de waterschapsverordening.</p>
Kan de provincie (eenzijdig) via het waterprogramma 'sanering' afdwingen om kwaliteitsverbetering te bewerkstelligen ?	<p>Nee, (water)programma's zijn zelfbindend. In het programma wordt aangegeven welke doelen er zijn en hoe (met welke maatregelen) die doelen gehaald gaan worden. Grondwatersanering of regels aan activiteiten kunnen nodig zijn om die doelen te halen. Doorwerking naar burgers en bedrijven of andere bestuurslagen werkt door via (instructie)regels in de omgevingsverordening. Daarnaast verlangt Art 2.2 van de Ow van de overheden dat ze elkaar betrekken daar waar dat nodig is. Zeker als het gaat om instructieregels kan dat niet zonder enig overleg met andere bestuurslagen.</p>



Chat vraag:	Antwoord:
<p>Wat is de status van het (onverplichte) provinciaal programma ondergrond? En kan zij daar Instructieregels aan toevoegen?</p>	<p>Het programma is een zelfbindend beleidsinstrument onder de Omgevingswet. De status van onverplichte programma's is nader uitgewerkt op de volgende webpagina: https://aandeslagmetdeomgevingswet.nl/regelgeving/instrumenten/programma/ In het programma zelf zijn geen instructieregels opgenomen maar uit een onverplicht provinciaal programma kunnen wel instructieregels volgen. Deze instructieregels moeten landen in de omgevingsverordening. Zie https://aandeslagmetdeomgevingswet.nl/regelgeving/instrumenten/omgevingsplan/invloed-instrumenten-overheden-omgevingsplan/ https://aandeslagmetdeomgevingswet.nl/regelgeving/instrumenten/instructieregel/</p>
<p>Waar moet een gemeente zijn ambities mbt grondwater in vast leggen? Ook in programma?</p>	<p>De beleidscyclus begint bij de omgevingsvisie. Hierin worden de doelen en ambities ten aanzien van de fysieke leefomgeving voor de langere termijn vastgelegd. Grondwater is onderdeel van die fysieke leefomgeving. Afhankelijk van de doelen en ambities kan nadere uitwerking plaatsvinden in een programma. De wegwijzer over het instrument programma helpt bij het procesontwerp en de vormgeving van zo'n programma. Zie https://aandeslagmetdeomgevingswet.nl/regelgeving/instrumenten/programma/wegwijzer-vrijwillig-programma/</p>
<p>Als ik een programma wil opstellen met als doel het verbeteren van de grondwaterkwaliteit moet dan in het programma zijn opgenomen hoe groot de saneringsinspanning moet zijn?</p>	<p>Hoe concreter het doel hoe concreter de maatregelen. In je programma omschrijf je de gewenste grondwaterkwaliteit (doel) en hoe je dat wilt bereiken (variatie aan inzet maatregelen). Die maatregelen kunnen bijvoorbeeld zijn decentrale normen aan functies van grondwater waaraan activiteiten worden getoetst. Je kunt dan vanuit je decentrale regels verwijzen naar de functies die je in je programma hebt aangewezen. Zie voor meer informatie over het instrument programma https://aandeslagmetdeomgevingswet.nl/regelgeving/instrumenten/programma/wegwijzer-vrijwillig-programma/</p>
<p>Wie is verantwoordelijk als via een toevalsvondst een grondwaterverontreiniging wordt geconstateerd, die niet voldoet aan het programma of de decentrale beleidsvisies?</p>	<p>De eigenaar of erfpachter is verantwoordelijk om tijdelijke beveiligingsmaatregelen te treffen om verdere risico's op verontreiniging te voorkomen. Het ongedaan maken van de verontreiniging valt niet onder de tijdelijke beschermingsmaatregelen, maar kan op een later moment plaatsvinden, afhankelijk van de afweging die daarover wordt gemaakt. Indien er sprake is van een verontreiniging in het grondwater en/of die de kwaliteit van drinkwatervoorraden aanzienlijk bedreigen, vindt er overleg plaats tussen de gemeente en de provincie (doormeldingsplicht van gemeente naar provincie zie art 19.9b lid 3 Ow) Programma's en visies binden enkel het bestuursorgaan en werken niet direct door naar burgers en bedrijven.</p>



Chat vraag:	Antwoord:
<p>Hoe wordt gewaarborgd dat initiatiefnemers en/of adviesbureaus kunnen terugvinden welke wetgeving en regels voor een bepaalde activiteit binnen een specifieke gemeente gelden? Dit geldt dan zowel voor activiteiten in de grond als in het grondwater (graven danwel saneren). Het lijkt mij dat door de diverse mogelijkheden voor maatwerk, het moeilijker wordt om te bepalen welke wetgeving/regel voor een bepaalde activiteit van toepassing is.</p>	<p>Het DSO moet daarin faciliteren. Door regels die betrekking hebben op een specifieke locatie meteen terug te vinden zijn in het omgevingsloket via de functie regels op de kaart, meer informatie daarover kunt u vinden via https://aandeslagmetdeomgevingswet.nl/digitaal-stelsel/omgevingsloket/</p>
<p>Wanneer is de risicotoolbox grondwater gereed?</p>	<p>De risicotoolbox grondwater is bij inwerkingtreding van de Ow gereed. Deze tool ondersteunt overheden bij het maken van afwegingen met betrekking tot de functies van het grondwater in relatie tot de aanwezige grondwaterkwaliteit. De risicotoolbox bepaalt niet of de kwaliteit van het grondwater door middel van een sanering moet worden verbeterd. Dat volgt uit de decentrale regels. De risicotoolbox wordt in samenwerking met een begeleidingsgroep verder uitgewerkt.</p>
<p>Wat bedoel je precies met termijn instructieregels?</p>	<p>Instructieregels kunnen een termijn bevatten waarbinnen het bestuursorgaan de regels moet uitvoeren/verwerken in het omgevingsplan, omgevingsverordening of waterschapsverordening. De Invoeringswet Omgevingswet maakt dit mogelijk (artikel 1.1, onder K voor instructieregels van de provincie, en onder L voor instructieregels van het Rijk). Gemeenten hebben tot 2029 de mogelijkheid om het tijdelijk omgevingsplan om te bouwen tot een omgevingsplan conform de Omgevingswet. Door een termijn aan instructieregels op te nemen wordt voorkomen dat gemeenten bij inwerkingtreding van de Ow direct de provinciale instructieregels moeten verwerken in het omgevingsplan. Het geeft gemeenten en provincie daarnaast ook de tijd om met elkaar in gesprek te gaan over de specifieke invulling van de instructieregel. Om te voorkomen dat er een gat valt tussen inwerkingtreding Ow en inbouw van instructieregels in een omgevingsplan kan een provincie de betreffende regels opnemen in haar omgevingsverordening of werken met een provinciale bruidsschat/voorbeschermingsregels. Zie ook de vraag over voorbeschermingsregels.</p>
<p>Waar staat dat voorbeschermingsregels maar 1,5 jaar van kracht zijn?</p>	<p>Het voorbereidingsbesluit is geregeld in artikel 4.16 van de Omgevingswet. Het voorbereidingsbesluit wijzigt het omgevingsplan met voorbeschermingsregels. De voorbeschermingsregels in het omgevingsplan vervallen na een jaar en zes maanden als de provincie geen instructieregel binnen die termijn heeft vastgesteld. Maakt de provincie binnen die 1,5 jaar wel een instructieregel dan blijven de voorbeschermingsregels doorlopen totdat de gemeente de instructieregel heeft verwerkt in het omgevingsplan. Het werken met voorbeschermingsregels geeft dus de provincie meer tijd (max 1,5 jaar) om te komen tot een deugdelijke instructieregel. zie ook https://aandeslagmetdeomgevingswet.nl/regelgeving/instrumenten/omgevingsplan/doorvertaling-rijksbeleid-provinciaal-beleid/</p>